

Kemoprofilaksa kod meningokokne bolesti

1 Svjetlana Ančić-Birač, 1 Inoslav Brkić, 2 Davor Jelaska

1 Zavod za javno zdravstvo Sisačko-moslavačke županije

2 Opća bolnica "Dr. Ivo Pedišić" Sisak

Nakon smrti šesnaestogodišnjeg srednjoškolca od meningokokne sepse u Sisku

16. 01. 2005. godine proveden je niz preventivnih protuepidemijskih mjera kojima se spriječilo pojavljivanje sekundarnog slučaja meningokokne bolesti u zajednici.

Temeljna mjera bila je antibiotska kemoprofilaksa osoba koji su s dječakom bili u uskom socijalnom kontaktu u zadnjih tjedan dana prije dječakove smrti.

Cilj ovog rada je prikazati važnost procjene ugroženosti svakog pojedinog kontakta s oboljelim od meningokokne bolesti kako bi se provela učinkovita zaštita istog, a izbjegla nepotrebna uporaba antibiotika kod osoba kojima ta zaštita nije potrebna.

Zaštitna vrijednost kemoprofilakse odnosi se na pravovremenu i pravilnu uporabu antimikrobnih lijekova u prevenciji infekcije.

Kriterije za kemoprofilaksu i određivanje kruga ljudi koji predstavljaju kontakt visokog rizika određuje nadležna epidemiološka služba. Stoga je rodbinu, prijatelje i poznanike koji se smatraju ugroženima potrebno prepoznati unutar 24 sata od pojave primarnog slučaja i kod njih započeti specifičnu antibiotsku kemoprofilaksu.

Obveza provođenja kemoprofilakse kod meningokokne bolesti propisana je i u Pravilniku o načinu provođenja imunizacije, seroprofilakse i kemoprofilakse kod zaraznih bolesti te o osobama koje se podvrgavaju toj obvezi (Narodne novine br. 164 /2004. g ., čl. br. 54).

Visoki rizik za infekciju Neisseriom meningitidis imaju osobe koje su došle u izravan kontakt s nazofaringealnim sekretom oboljele osobe unatrag tjedan dana, a to su:

- članovi obitelji oboljelog i osobe koje s njim žive u zajedničkom kućanstvu
- osobe koje zajedno jedu ili spavaju - polaznici dječjeg vrtića ili djeca smještena u ustanovama
- osobe koje su u uskom socijalnom kontaktu s oboljelim (npr. ljubljenje, uporaba zajedničkih predmeta za jelo i piće ili održavanje oralne higijene i dr.).
Posebno je ugrožena tinejderska populacija, jer više od ostalih dobnih skupina provodi vrijeme u zajedničkom druženju
- zdravstveno osoblje koje je sudjelovalo u izvođenju endotrahealne intubacije, sukciji ili davanju umjetnog disanja oboljelom unatrag tjedan dana od pojave bolesti

Niski rizik za infekciju Neisseriom meningitidis imaju osobe koje nisu došle u direktni kontakt s nazofaringealnim sekretom oboljele osobe

- slučajni kontakti u školi, radnom mjestu, sportskoj dvorani i dr. prostorima
- indirektni kontakti - kontakt s osobama visokog rizika
- zdravstveno osoblje koje je boravilo u istoj prostoriji s oboljelim (npr. Rtg tehničar, djelatnik hitne medicinske pomoći, laborant, spremačice, nosači i dr. pomoćno osoblje).

Specifična kemoprofilaksa prevenira infekciju s N. meningitidis koja može biti dio normalne flore respiratorne sluznice gornjih dišnih putova, kao i naletno kliconoštvo nakon kontakta s oboljelom osobom od meningokokne bolesti jer uništava kolonizaciju i eradiciira mikrobe prije prijanjanja na stanicu domaćina, kao i invaziju tkiva i stvaranje toksina.

Profilaksu treba započeti što je moguće ranije nakon dodira s oboljelim.

Uspješna profilaksa podrazumijeva da će antimikrobni lijek štititi osobu od infekcije za vrijeme uzimanja lijeka (2 - 4 dana), te da se u tom vremenu neće razviti rezistencija na lijek koji se koristi.

Lijekovi koji se koriste za kemoprofilaksu kod meningokokne bolesti

RIFAMPICIN

odrasli: 2x2 a 300 mg per os / 2 dana

djeca: 2x1 a 150 mg per os / 2 dana tj. 10 mg/kg

djeca mlađa od 1 mjesec: 5 mg / kg 2x / 2 dana

CEFTRIAXON

odrasli: 250 mg single doza i.m.

djeca mlađa od 15 godina života: 150 mg single doza i.m.

CIPROFLOXACIN

500 mg single doza, per os
NE !! ispod 18 godina starosti

Napomena: Zaštita većih skupina provodi se sulfonamidima kroz dva dana u propisanoj dozi, odnosno u slučaju rezistencije na sulfonamide, prema antibiogramu.

Premda antimikrobni lijekovi imaju presudnu ulogu u kemoprofilaksi, imunostatus osobe kod koje je primjenjena doprinosi konačnom ishodu.

U Sisku nakon detaljne epidemiološke anamneze svake osobe procijenjen je rizik kontakta, te je prema tomu određena kemoprofilaksa Rimactanom kroz dva dana u odgovarajućoj dozi. Djeca iz dječjeg vrtića primila su sulfonamidski pripravak kroz dva dana također u odgovarajućoj dozi koja je određivana prema tjelesnoj težini djeteta.

Rezultati su prikazani u Tablici 1.

Tablica 1. OBRADA KONTAKATA UMRLOG DJEČAKA OD MENINGOKOKNE SEPSE U SISKU OD 16. 01. - 16. 02. 2005. godine

	Epidemiološka anamneza	BRIS NASOPHARINXA	KEMOPROFILAKSA	POZITIVAN NALAZ
ŠKOLA, OBITELJ I NAJUŽI PRIJATELJI, OBITELJSKI KONTAKTI KLICONOŠA	71	55	62	11
OSTALI KONTAKTI *	233	12	183	/
NE POZNAJU UMRLOG DJEČAKA	27	/	/	/
UKUPNO	331	67	245	11

*Uz osobe koje su tražile savjet od epidemiologa, a nisu bile u neposrednom kontaktu s umrlim dječakom u ovu grupu svrstali smo i polaznike dječjeg vrtića, budući je jedno dijete bilo kliconoša N. meningitidis.

Odluka o provođenju kemoprofilakse svih polaznika i osoblja dječjeg vrtića donešena je kako bi se otklonile moguće posljedice nekontrolirane primjene antibiotika koje su roditelji samoinicijativno počeli primjenjivati.

Neracionalna, nekoordinirana i neopravdana primjena lijekova, time je zamijenjena s optimalnom i ujednačenom kemoprofilaksom u skladu s pravilima struke.

Zaključak: Nakon provedene kemoprofilakse nije bilo niti jednog novog slučaja meningokokne bolesti. Služba za epidemiologiju Zavoda za javno zdravstvo Sisačko-moslavačke županije provedenim zdravstvenim nadzorom u obiteljima kliconoša N. meningitidis, školi, vrtiću kao i u cijelom gradu držala je situaciju pod kontrolom.

Stalna dostupnost informacija o poduzetim mjerama i njihovim učincima spriječila je neželjeni tok događaja koji je paralelno prijetio.

Služba za epidemiologiju Zavoda za javno zdravstvo Sisačko-moslavačke županije još je jednom potvrdila nezamjenjivu ulogu ove medicinske struke u očuvanju zdravlja zajednice.

Kontakt osobe:

Inoslav Brkić, dr. med., spec epidemiolog
Zavod za javno zdravstvo Sisačko-moslavačke županije
Sisak, Kralja Tomislava 1
tel. 044 567 103
fax. 044 548 554
e-mail: ino@zziz-sk.hr

Svjatlana Ančić-Birač, dr. med., spec. epidemiolog
Zavod za javno zdravstvo Sisačko-moslavačke županije
Služba za epidemiologiju
Sisak, Kralja Tomislava 1
tel. 044 544 294, 044 567 148
fax. 044 548 554
e-mail: epidemiologija-sisak@zziz-sk-hr

Davor Jelaska, dr. med., spec. infektolog
Opća bolnica "Dr. Ivo Pedišić"
Odjel za infektivne bolesti
Sisak, Josipa Jurja Strossmayera 59

tel. i fax. 044 553 108

e-mail: davor.jelaska@sk.htnet.hr